

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 72 0 P 045079 16 Rev
Banjaluka: 9.2.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, te Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Z.B. iz B.J., opština G., zastupanog po punomoćnicima M.K. i M.Đ., advokatima iz G., ..., protiv tužene RS, zastupane po Pravobranilaštvu Republike Srpske, sjedište zamjenika u B., ..., radi naknade štete, vrijednost predmeta spora 110.127,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 72 0 P 045079 16 Gž od 14.7.2016. godine, na sjednici održanoj 9.2.2017. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja i obe nižestepene presude preinačavaju tako što se tužbeni zahtjev tužitelja odbija u cijelosti.

Obavezuje se tužitelj da tuženoj na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 6.999,00 KM, u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Gradišci broj: P-117/03 od 1.2.2005. godine, obavezani su tuženi RS i Opština G., da tužitelju po osnovu naknade materijalne štete isplate iznos od 108.466,67 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.2.2005. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplate iznos od 4.000,00 KM u roku od 30 dana, dok je preko dosuđenog iznosa zahtjev odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 011-0-Gž-05-000964 od 16.5.2008. godine, usvojena je žalba tuženih i preinačena prvostepena presuda tako što je tužbeni zahtjev odbijen u cijelosti u odnosu na oba tužena.

Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 118 0 Rev 08 001205 od 13.11.2009. godine, revizija tužitelja je odbijena.

Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP-303/10 od 4.7.2014. godine, usvojena je apelacija tužitelja i ukinuta presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 118 0 Rev 08 001205 od 13.11.2009. godine, te naloženo donošenje nove odluke u roku od tri mjeseca.

Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 118 0 P 001200 14 Rev od 19.9.2014. godine, revizija tužitelja je djelimično usvojena i pobijana odluka Okružnog suda u Banjaluci broj: 011-0-GŽ-05-000964 od 16.5.2008. godine, ukinuta u dijelu u kome je tužbeni zahtjev odbijen u odnosu na tuženu RS i predmet, u tom dijelu, vraćen na ponovno odlučivanje. Revizija je odbijena i drugostepena odluka potvrđena u odnosu na tuženu Opštinu G.

Rješenjem Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 0 P 015249 14 GŽ od 22.1.2015. godine, usvojena je žalba tužene RS i ukinuta presuda Osnovnog suda u Gradišci broj: P-117/03 od 1.2.2005. godine i predmet vraćen na ponovni postupak.

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Gradišci broj: 72 0 P 045079 15 P 2 od 25.1.2016. godine, obavezana je tužena RS da tužitelju na ime naknade štete isplati iznos od 110.127,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 28.8.2015. godine do isplate, te da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 13.679,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 25.1.2016. godine do isplate, sve u roku od 30 dana po pravosnažnosti presude.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 72 0 P 045079 16 GŽ od 14.7.2016. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova na ime sastava žalbe u iznosu od 1.312,00 KM, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.579,50 KM.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje. Tužena je istakla zahtjev za naknadu troškova postupka, uključujući i troškove na ime sastava revizije određene u iznosu od 1.312,00 KM.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tužena obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 1.579,50 KM.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu materijalne štete koja mu je nanesena 12.7.1992. godine miniranjem porodično stambenog objekta.

U bitnome se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem: da je 1986. godine započeo izgradnju kuće, dimenzija 9 x 10,30 metara, sa pomoćnim objektom dimenzija 6 x 4 metra; da je u kuću uselio 1991. godine, koja je bila potpuno opremljena sa namještajem i da je kuća 12.7.1992. godine totalno uništena (minirana), a da je odmah nakon rušenja u oktobru 1992. godine otišao iz G. u D.; da su na zapisniku o predračunu radova sanacije objekta broj: 05/5-362-85 od 12.7.1992. godine, konstatovana oštećenja; da je 12.7.1992. godine izvršen uviđaj povodom kojeg je sastavljen zapisnik Osnovnog suda u Gradišci u predmetu broj: Kri 138/92; da je SJB B.G. pod brojem 11-3/02-23-366 od 12.7.1992. godine podnijela krivičnu prijavu OJT u B.G. protiv NN počinioca za krivično djelo iz člana 172. stav 1. KZ SR BiH na štetu tužitelja; da je SJB G. dopisom broj: 11-3/02-23-366/92 od 7.5.2015. godine, obavjestila zastupnika tužene da u raspoloživim

evidencijama nije pronašla pismeni trag o preduzimanju određenih radnji i mjera od strane nadležnih policijskih službenika i tužilaštva na pronalaženju počinioca krivičnog djela u vezi sa rušenjem porodičnog objekta tužitelja; da je Okružno tužilaštvo u Banjaluci dopisom broj: KTN-115/92 od 22.5.2015. godine, obavjestila Pravobranilaštvo RS da je predmetni krivični spis arhiviran 31.10.2009. godine „iz razloga što je nastupila apsolutna zastara krivičnog gonjenja“; da iz p.l. 284 k.o. B.J. i odluke Komisije za ... broj: 644-191-171 od 9.9.1999. godine, kojom odlukom je tužitelju omogućeno stupanje u posjed nekretnina, proizlazi da je tužitelj vlasnik predmetnih nekretnina; da je da je vještačenjem po vještaku građevinske struke Lj.J., utvrđena građevinska vrijednost objekta kuće na dan miniranja (12.7.1992. godine), u iznosu od 110.127,00 KM.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 154., 376., 388. i 392. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Po stavu prvostepenog suda, istaknuti prigovor zastarjelosti potraživanja nije osnovan jer zastara nije tekla sve do 19.6.1996. godine kada je Odlukom Narodne Skupštine Republike Srpske broj: 02-732/96 ("Službeni glasnik RS", broj 15/96) ukinuto ratno stanje i stanje neposredne ratne opasnosti. Kako je našao utvrđenim da je tužitelj CRPC podnio zahtjev za povrat imovine (one koja je oštećena miniranjem), prvostepeni sud nalazi da je time došlo do prekida zastarjelosti i da je, u smislu odredbe člana 392. stav 1. ZOO, zastara ponovo počela teći sa 9.9.1999. godine nakon donošenja odluke CRPC u vezi sa zahtjevom tužitelja za povrat imovine. Kako je tužba kojom je pokrenut ovaj postupak podnesena 27.3.2003. godine, prvostepeni sud zaključuje da potraživanje nije obuhvaćeno zastarom i da se rok zastarjelosti ima računati prema članu 376. stav 2. ZOO (objektivni rok od 5 godina od dana nastanka štete), jer tužitelj „nije saznao za lice koje je štetu učinilo“, pa time da nema mjesta primjeni subjektivnog trogodišnjeg roka (član 376. stav 1. ZOO).

Kada je u pitanju pravni osnov odgovornosti tužene, u obrazloženju odluke prvostepeni sud se pozvao na odredbu člana 154. ZOO, bez daljeg obrazlaganja tog stava i bez da se izjasnio o prigovoru pasivne legitimacije.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu.

Kada je u pitanju prigovor zastare, drugostepeni sud u cijelosti prihvata stav prvostepenog suda.

U pogledu prigovora pasivne legitimacije, drugostepeni sud ga nalazi neosnovanim pozivajući se na odredbe člana 154. i 172. ZOO, cijeneći da odgovornost tužene postoji u propuštanju da postupi po odredbi člana 15. Zakona o unutrašnjim poslovima („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH“ broj: 4/92), tj. da obezbjedi sigurnost imovine i lica na svojoj teritoriji, a između kog propusta i nastale štete postoji uzročno posljedična veza.

Drugostepena odluka je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava, iz kog razloga se revizija ukazuje osnovanom.

Tužitelj je prvostepenom sudu 27.3.2003. godine podnio tužbu smatrajući da mu zbog vremena kada je kuća uništena (12.7.1992. godine) i načina na koji je to učinjeno (miniranjem), pripada pravo na naknadu štete od strane tužene (član 185. ZOO).

Između stranaka nisu sporne činjenice da je nepoznato lice 12.7.1992. godine miniralo porodični objekat tužitelja, da je policija izvršila uviđaj, da je podnijeta krivična prijava protiv nepoznatog izvršioca za krivično djelo iz člana 172. stav 1. KZ SR BiH izvršenog na štetu tužitelja, da izvršioci ovog krivičnog djela nisu pronađeni i da je 31.10.2009. godine, Okružno tužilaštvo u Banjaluci predmetni krivični spis arhiviralo jer je nastupila apsolutna zastara krivičnog gonjenja.

Revizija tužene se zasniva na prigovoru zastarjelosti potraživanja, prigovoru pasivne legitimacije i nepostojanju uzročno posljedične veze između njenih radnji ili propusta sa nastalom štetom za tužitelja.

Oba nižestepena suda su odbila prigovor zastarjelosti potraživanja uz obrazloženje da je tužba podnesena u objektivnom roku od 5 godina (član 376. stav 2. ZOO), računajući isti od 9.9.1999. godine kada je donesena odluka CRPC o povratu imovine tužitelju. Pri tome su našli utvrđenim da nema mjesta primjeni subjektivnog zastarnog roka od 3 godine (član 376. stav 1. ZOO), jer tužitelj, „nije saznao za lice koje je štetu učinilo“.

Odluka nižestepenih sudova o istaknutom prigovoru zastarjelosti potraživanja je pravilna, ali ne iz razloga koji su dati u obrazloženju tih odluka.

Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarjeva za tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo (subjektivni rok iz člana 376. stav 1. ZOO), a u svakom slučaju za pet godina od kada je šteta nastala (objektivni rok iz člana 376. stav 2. ZOO).

Prema odredbi člana 388. ZOO, zastarjevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja. Saglasno navedenoj zakonskoj odredbi tužitelj je podnošenjem zahtjeva CRPC preduzeo radnju pred nadležnim organom radi ostvarenja svog potraživanja. Tom preduzetom radnjom tužitelj je prekinuo zastaru koja je, u smislu člana 392. stav 1. ZOO, počela ponovo da teče od 9.9.1999. godine, donošenjem odluke o vraćanju nekretnina u posjed tužitelja.

Podnošenjem 22.02.1999. godine zahtjeva nadležnom ministarstvu za vraćanje u posjed iste imovine, tužitelj je ponovo doveo do prekida zastare. Nadležno ministarstvo je 21.06.2002. godine donijelo obavezujuću odluku o vraćanju u posjed, čime je rok zastare počeo ponovno teći sa 22.6.2002. godine i do 27.3.2003. godine, kada je podnesena tužba prvostepenom sudu, nije protekao rok iz člana 376. stav 1. i 2. ZOO.

Revizija ukazuje da nije izveden dokaz čitanjem i uvidom u odluku ministarstva o vraćanju imovine tužitelju, ali propušta da ima u vidu da je u postupku odlučivanja po apelaciji Z.B., Ustavni sud Bosne i Hercegovine u obrazloženju svoje odluke, broj: AP-303/10 od 4.4.2014. godine, utvrdio vrijeme donošenja i sadržinu te odluke.

Kada je u pitanju prigovor pasivne legitimacije, shvatanje je Vrhovnog suda Republike Srpske da tužena jeste pasivno legitimisana iz razloga jer je u vrijeme nastanka štetnog događaja imala organiziranu vlast na današnjoj teritoriji Republike Srpske, donosila zakone i propise, organizovala rad policije, sudstva i tužilaštva.

U presudi Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 118 0 P 001200 14 Rev od 19.9.2014. godine ukazano je da je ovakvo pravno shvatanje u vezi sa pasivnom legitimacijom izraženo i u odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP-303/10 od 4.7.2014. godine, što je za ovaj konkretni predmet obavezujuće za redovne sudove prema članu 6. tačka 4. Ustava Bosne i Hercegovine, te članu 62. tačka 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 22/14).

Tužitelj je, nesporno, dana 12.7.1992. godine pretrpio štetu usljed miniranja njegovog porodičnog objekta. Međutim, to automatski ne znači i postojanje obaveze tužene da mu nadoknadi pretrpljenu štetu.

Da bi postojala odgovornost i obaveza naknade štete, potrebno je ne samo da je neko lice pretrpi, već i da se ostvare ostale zakonske pretpostavke (postojanje subjektivne ili objektivne odgovornosti za štetu, štetna radnja, protivpravnost štetne radnje, uzročna veza između te radnje i nastale štete). Proizlazi, da kod odlučivanja o naknadi štete, prije svega, treba utvrditi da je štetu uzrokovalo lice ili lica od kojih se traži naknada.

Tužena je dokazala da su njeni nadležni organi odmah po prijavi štetnog događaja preduzeli zakonom obavezne radnje (uviđaj na licu mjesta, vještačenje, podnošenje krivične prijave tužilaštvu). Time su organi tužene preduzeli pozitivne radnje vezane za sumnju da je izvršeno krivično djelo u kome je oštećena imovina tužitelja, u cilju otkrivanja izvršioca.

S druge strane, tužitelj je odmah nakon toga (krajem oktobra 1992. godine) napustio BiH i nije se po povratku u predratno mjesto prebivališta obraćao policiji ili tužilaštvu sa zahtjevom da mu se dostave informacije da li je u vezi sa štetnim događajem došlo do otkrivanja ili procesuiranja izvršilaca, niti sa zahtjevom da se aktiviraju te radnje. U iskazu kog je dao u svojstvu parnične stranke na ročištu održanom 26.11.2015. godine, tužitelj je iskazao da se nakon miniranja objekta „nije raspitivao ko je izvršilac djela odnosno da li je policija saznala ko je izvršio to krivično djelo“.

Okolnost da je tužitelju šteta nanescena u ratu i da je on bio pripadnik manjinskog Bošnjačkog naroda u G. u tom periodu, sama po sebi, ne vodi kršenju njegovog prava na imovinu iz člana II/3e), f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju i ne dovodi do automatske odgovornosti tužene.

U vrijeme ratnih razaranja u BiH u periodu od 1992. godine do 1995. godine, svakodnevno je na desetine stambenih, poslovnih i drugih objekata porušeno ili devastirano. U takvim okolnostima i imajući u vidu razmjere uništenja ili oštećenja imovine građana BiH, bilo bi iluzorno očekivati od nadležnih organa da ispituju rušenje svakog objekta po službenoj dužnosti. Upravo su

te specifične okolnosti zahtjevale od oštećenih lica, a koja su imala saznanja da je rušenje ili devastiranje njihove imovine posljedica krivičnog djela, što u konkretnom to nesumnjivo jeste, ukažu nadležnim organima na te okolnosti i time ih iniciraju da istraže sporni slučaj. Dakle, oštećena lica imala su obavezu da svojim aktivnim radnjama zahtjevaju od nadležnih organa preduzimanje radnji na otkrivanju izvršioca koji su oštetili njihovu imovinu, i ta njihova djelatnost nije isključena samom činjenicom da se te radnje preduzimaju po službenoj dužnosti, upravo iz razloga velikog broja uništenja ili oštećenja imovine u ratnom periodu.

Utvrđenje postojanja uzročne veze između propusta organa tužene i njihove pozitivne obaveze postupanja na otkrivanju izvršioca djela, zavisi od specifičnih okolnosti karakterističnih za svaki predmet posebno. Po ocjeni revizionog suda, cijeneći napred utvrđene činjenice i izvedene dokaze, te specifične okolnosti koje bi vodile odgovornosti tužene za naknadu štete u ovom sporu ne postoje.

Na području Opštine G. u ratnom periodu miniran je veći broj objekata i policija objektivno nije mogla zaštititi imovinu svakog građanina posebno, niti u datim okolnostima efektivno, dosljedno i kontinuirano preduzimati radnje na otkrivanju izvršioca takvog krivičnog djela. Zato bi, po shvatanju ovog suda, u konkretnom slučaju odgovornost tužene postojala samo u slučaju da su njeni organi (policija) postupali pasivno i da nisu preduzimali čak ni one radnje koje su objektivno mogli i bili dužni preduzeti po zakonu, u datim okolnostima i vremenu, a dokazano je da jesu.

Organi tužene su imali aktivno dejstvo kada je u pitanju konkretni događaj, za razliku od tužitelja koji je bio pasivan jer je propustio da zahtjeva od nadležnih organa da preduzimaju nužne radnje, a mogao je to da traži odmah poslije 19.6.1996. godine kada je ukinuto ratno stanje i stanje neposredne ratne opasnosti, a svakako je aktivnije to mogao činiti posebno nakon što mu je imovina vraćena u posjed (1999. godine).

Iz ovih razloga u radnjama ili propustima organa tužene nema uzročno posljedične veze sa štetom koju je tužitelj pretrpio miniranjem objekta, pa time ni njene obaveze da tužitelju naknadi pretrpljenu štetu.

Kako je preinačena pobijana odluka, to sud u smislu odredbe člana 397. stav 2. ZPP ima obavezu odlučiti o cijelim troškovima postupka.

Tužena je troškove prvostepenog postupka opredjelila u završnoj riječi na ročištu održanom 26.11.2015. godine u iznosu od 4.375,00 KM, te je u podnesenoj žalbi i reviziji opredjelila troškove na ime sastava pravnih lijekova u iznosima od po 1.312,00 KM, čime su ukupni troškovi tužene opredjeljeni u iznosu od 6.999,00 KM.

Odluka o troškovima postupka zasnovana je na odredbi člana 386. stav 1. u vezi sa odredbom člana 387. i 395. ZPP, u vezi sa odredbama Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“ broj: 68/05).

Temeljem odredbe člana 250. stav 1. u vezi sa odredbom člana 456. a) ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić